

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7

Fylke: Troms

Tilleggsspørsmålnr. Skav

Herad: Storfjord

Emne:

Bygdelag: Signaldal

Oppskr. av: Fr. Olsborg

Gard: Olsborg

(adresse): Kvesmenes.

G.nr. 54 Br.nr. 39

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Egne erfaringer, noe hørt av de eldre.

SVAR

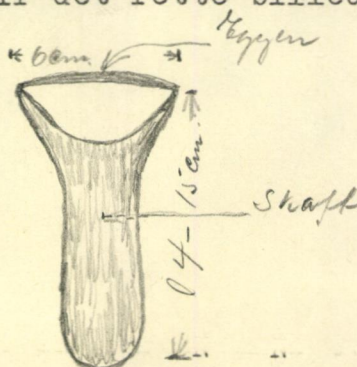
Skav som hjelpefor har vert nytta her i bygda helt fram til omkring 1915 - 1920.

En kjenner ikke til at krøterhandlerne betalte mer for dyr som hadde ete skav enn for andre. Heller ikke er det kjent her at dyr som fikk skav hadde svartere kjøtt enn de som ikke fikk. Derimot påstod alle budeer at melkekjyr fikk feitere melk når dem fikk skav, og dette har nok sin rigtighet. Men ble det brukt serlig meget skav vilde det bli en sterkere smak av melka, særlig da her bruktes hovedsakelig skav av rogn. Men dette hadde ingen virkning til skade for kalv eller grisunger det en kjenner til.

Mengden av skav som ble nytta som hjelpefor varierte noe ettersom vedk. gårdeier hadde meget eller litet annet for. Men sikkert ble det brukt like meget som i Vest-Agder (punkt 5.) slik at hadde en annet for nokk til 4 kjyr kunne den 5-te også føes fram ved hjelp av skav. Men dette gjalt da berre i enkelte høver og var ikke noen norm for bruk av skav i vanlighet.

Skavlen som ble nytta her var som regel smidd av en utbrukt lja, gjerne av de smaleste. Selve egga av skavlen var omlag 6 cm. lang, og fra der eggen slutta var det smidd ut en tynnere tange som med en vinkelkrok ble slått fast i skaftet. Eggen var litt krummet og tangene noe innbøyd slik at disse dannet en spiss vinkel av eggen. Dette for at tangene skulle stemme etter skaftet som oftest var gjort av en bjørkestaur ved kløft i. Skaftet var omlag 14 - 15 cm. langt. Da jeg er en dårlig tegner vet jeg ikke om jeg kan få til en tegning som gir det rette billede, men jeg får da prøve likevel.

Skavlen festes
på indre side
av skaftet.

Skavlen bruktes bare i en hand-og bare til skaving. En skavl som bruktes til uthulning av auser, traug o.l. var sterkt krummet i eggen og denne bare omlag 4 cm. l.

Noen annen måte å skave på, og noen annen skavl, er ikke kjent her.

De gårder som ikke selv hadde skavskog brukte of- å bytte til seg skavskog for brennselsskog. Det ble da som regel levert 2 lass brennselsskog for 1 lass skavskog. Andre arbeidet for skavskog, men de aller fleste hadde selv skavskog her i bygda, for rogneskogen vaks fort oppatt om den ble sterkt beskattet enkelte år. Noen bestemt pris får lasset av skavskog er ikke kjent her. Her har ikke vært felles almenning, men når en del av en eiendom skulle skylddeles til for eks.en sønn, ble det ved utdelningen påsett at såvel skavskog som annen nytteskog ble tillagt det nye bruket.

Husmennene fikk ta det nødvendige av skavskog hos husbonden, men helst da i lengst borteliggende skog. Ordet skavhella er ikke kjent her. Men ordet skavskinn er kjent. Her i bygda ble skavet kappet i 60 - 70 cm. lengde, kvistet og båret inn i eldhus om vinteren så skavveden ble godt opptint før skavinga kunne ta til. På venstre fot over og ovafor kneet ble det så lagt et skavskinn, et stykke av en utslitt skinnfell eller annet skinn. Skavet sattes på skavskinnnet med den ene enden og holdtes litt skrått opp med venstre hand. Man skov først fra midten og ned til enden rundt hele skavet, så ble øvre enden satt ned mot skinnnet og avskavet. Den veden som ble avskavet kaltes skjevvel og var helst benyttet i fjøshuset hvor det alltid i den eldre tid bruktes varme.

Noen tru om at Nissen vilde sette skavet på skavveden igjen hvis det ble skavet slurvet, kjenner en heller ikke til her.